

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

М А Є С Т А Т С Л О В А

Рей Бредбері

**ДЕНЬ
ПОВЕРНЕННЯ
ДОДОМУ**

 **ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН**

УДК 82/89
ББК 84.7 США
Б87

Серію «Маєстат слова» засновано 2004 року

Copyright © 1980 Ray Bradbury Enterprises /
A California Corporation

Copyright 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949,
1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1956, 1957, 1958, 1959,
1960, 1961, 1962, 1963, 1969, 1971, 1972, 1973, 1976,
1978, 1979, 1980, 1972 by Ray Bradbury.
1971, 1972, 1973, 1976, 1978, 1979, 1980,
1972 by Ray Bradbury.

Copyright renewed 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975,
1976, 1977, 1978, 1979, 1980 by Ray Bradbury.

Друкується з дозволу правовласника
The Ray Bradbury Literary Works LLC,
c/o Don Congdon Associates, Inc.

Примітки Богдана Стасюка
та Бориса Щавурського

Бредбері Р.

Б87   День повернення додому : оповідання /
Р. Бредбері ; пер. з англ. – Тернопіль : На-
вчальна книга–Богдан, 2016. – 224 с. – (Серія
«Маєстат слова»).

ISBN 966-692-431-5 (серія)
ISBN 978-966-10-4451-6

УДК 82/89
ББК 84.7 США

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути
відтворена в будь-якому вигляді без дозволу автора
перекладу чи видавця.*

ISBN 966-692-431-5 (серія)   © Навчальна книга – Богдан, 2016
ISBN 978-966-10-4451-6

День повернення додому

– Ось вони, вже в дорозі! – сказала Сесі, незворушно лежачи на своєму ліжку.

– А де вони зараз? – не приховуючи захвату вигукнув Тімоті ще з порога кімнати.

– Хтось над Європою, а хтось над Азією, дехто понад островами, ще інші – над Південною Америкою! – продовжувала Сесі із заплученими очима, при цьому її довгі, чорні вії ледь тремтіли.

Тімоті ввійшов у кімнату на горищі, ступаючи по голій паркетній підлозі.

– І хто там?

– Дядько Ейнар і дядько Фрай, а ще кузен Вільям. Ой, я бачу Фрульду і Хельгара, тітку Моргіану і кузину Вівіан! Ось і дядько Йоганн. Всі вони швидко наближаються!

– А вони в небі? – вигукнув Тімоті, а його сірі оченята при цьому аж світилися з цікавості.

Отут, біля ліжка, він виглядав саме на свої чотирнадцять років.

Надворі гуляв вітер. Ззовні будинок видався темним, незворушним, освітленим лише сяйвом зірок.

– Хто у повітрі, а хто пересувається землею, по-різному, – мовила Сесі крізь свій сон. Вона лежала непорушно, вдивляючись у себе й озвучуючи побачене. – Я бачу щось схоже на вовка. Воно переходить темну річку саме там, де трохи мілкіше, просто над водоспадом; зоряне сяйво мерехоче на його шкурі. Ось коричневий дубовий листочок, що здіймається високо-високо в небо. А ще я бачу маленького кажана у польоті. Є тут і чимало інших істот – хтось пробирається лісом, хтось проковзує через слизьке гілля у кронах:, але *всі* вони поспішають сюди!

– А вони встигнуть до завтрашнього вечора? – Тімоті схвильовано захопився за краєчок простирадла. З-під комірця у нього, як чорний маятник, збуджено пританцьовуючи, звисав Павучок. Він нахилився над сестрою: – Встигнуть до Дня повернення додому?

– Так, звісно, що так, Тімоті, – зітхнула Сесі. Вона немов залякла. – А тепер не запитуй мене більше нічого. Зараз я хочу

помандрувати у ті місця, які люблю найбільше.

– Дякую, Сесі, – сказав він.

Через веранду Тімоті побіг до своєї кімнати. Поспіхом застелив ліжку. Він прокинувся кілька хвилин тому, саме коли заходило сонце, і щойно замерехтіли перші зорі, побіг до Сесі, адже йому так кортіло із кимось поділитися своїми переживаннями щодо вечірки. А зараз вона спала настільки тихо, що жоден звук не долинав із її кімнати. Поки Тімоті вмивав своє лице, Павучок обплів тонку шию Тімоті срібним ласо.

– Ти лишень подумай, Павучку, завтра – переддень Усіх Святих!

Він підійняв обличчя і поглянув на своє відображення у дзеркалі. Це люстерько було єдиним, дозволеним у домі. Воно – поступка мами його недузі. Ох, якби тільки він не був таким хворобливим! Він відкрив рота, оглянув погані, такі недосконалі зуби, що ними наділила його природа. Наче два ряди кукурудзяних зернят – округлих, м'яких і жовтих. Його піднесений настрій враз погіршився.

Непроникна темрява огорнула будинок, і Тімоті запалив свічку, щоби бачити хоч щось довкола. Він почувався геть спустошеним. Впродовж минулого тижня уся сім'я жила по-старосвітському. Вони спали вдень, а прокидалися на заході сонця, щоби попоратися коло дому. Під його очима виднілися сині мішки.

– Павучку, мені геть кепсько, – ледь чутно мовив він до цього маленького створіння. – Я навіть не можу звикнути до того, щоби засинати вдень, як інші.

Він припідняв підсвічник. Якби тільки мати міцні зуби й такі ікла, як сталеві вістря! Чи міцні руки, та ба, хоча б гострий розум! Чи принаймні такий дар, як у Сесі, що могла вивільняти свою думку і мандрувати світами. Але ні, хтось же мусів народитися покручем, хирляком, в сім'ї – не без виродка. Він навіть... – в цю мить він здригнувся і підсунув свічку поближче до себе – він навіть боявся темряви. Його брати кепкували з нього. Баєн, Леонард і Сем. Вони глузували з нього, бо він спав у ліжку. Це саме стосувалося й Сесі, але з нею було по-іншому – ліжко було частиною створеного для неї комфорту, аби

забезпечити необхідний їй спокій, щоби випускати себе, свою душу на полювання. Але Тімоті... хіба він спав у цих чудових, вишуканих, відполірованих скринях, як усі інші? Ні, він не спав! Мати дозволила йому мати власне ліжко, власну кімнату, навіть власне люстерко. То й не дивно, що сім'я оминала його десятою дорогою, як Христове розп'яття. А якби хоча б крила вирости із його лопаток! Він оголив свою спину, оглянув її. Знову зітхнув. У нього жодних шансів. Анінайменших.

Знизу долинали таємничі і вабливі звуки. Чорний лискучий креп прикрашав усі зали, стіни, стелі та двері. Сичання тоненьких чорних воскових свічок на балюстраді сходової клітки. Мамин голос, високий і строгий. Татів голос, що відлунює із вологого та похмурого підвалу. Байєн заходить у цей старий сільський будинок, волочачи за собою два величезних двогалонових бутлі.

– Павучку, треба й мені йти готуватися до бенкету, – сказав Тімоті.

Павучок закрутився на кінчику своєї шовкової ниточки, сховався кудись і зник, а Тімоті відчув себе неймовірно самотнім.

Він поліруватиме скрині, заготовлятиме поганок і павучків, розвішуватиме кріп, але щойно розпочнеться вечірка, про нього вмиють усі забудуть. І чим менше він, їхній син-недоносок, меркотатиме перед ними, тим буде краще.

Немовби воднораз через весь будинок, радісно вигукуючи, внизу пробігла Лора:

– День повернення додому! День повернення додому! – Її кроки лунали відразу повсюди.

Тімоті знову пройшов повз кімнату Сесі, де вона продовжувала мовчки спати. Раз у місяць дівчина спускалася вниз. А зазвичай завжди залишалася у ліжку. Мила Сесі. Йому хотілося запитати її: «Сесі, а де ти зараз? У кому ти зараз? І що відбувається? Чи ти он там, за тими пагорбами? А що там?» Але натомість він пішов до кімнати Елен.

Елен сиділа за своїм столом, розсортовуючи пасма світлого, рудого та чорного волосся та маленькі обрізки нігтів, які вона збирала, працюючи манікюрницею в салоні краси у селі Меллін за п'ятнадцять миль звідси. У кутку покоїлася важка

скриня з червоного дерева, із викарбуваним на ній її ім'ям.

– Іди геть, – бовкнула вона, навіть не поглянувши у бік Тімоті. – Я не можу спокійно працювати, коли ти тут стовбичиш, бовдуре.

– Ти лишень подумай, Елен, завтра – переддень Усіх Святих! – сказав він, намагаючись бути товариським.

– Ха, ти подивись на нього, – вона поклала кілька нігтиків у маленький білий мішечок, надписуючи його, – а для тебе це що може означати? Що ти знаєш про це свято? Ти можеш хіба що перелякатися до смерті, от що! Краще повертайся у свою люлю!

Його щоки запашіли.

– А взагалі-то мене потребують! Я тут полірую, я працюю і всіляко допомагаю!

– Якщо ти негайно не заберешся звідси, то завтра у своєму ліжку знайдеш дюжину сирих устриць, – сказала Елен і сухо додала: – Давай, бувай, Тімоті.

Роздратований Тімоті хутко помчав униз і, на свою біду, наткнувся на Лору.

– Гей ти, дивись куди преш! – прокричала вона крізь зціплені зуби і кудись зникла.

Він побіг до дверей, що вели у погріб, вдихнув просякле вогкістю і землею затхле повітря, що вдарило із самого дна.

– Тату, я тут!

– О, давно пора! – гукнув батько знизу. – Рухайся, а то не впораємося до їхнього приїзду!

Тімоті завагався лише на якусь долю секунди, якої вистачило, щоби почути мільйон інших звуків, що долинали із різних куточків будинку. Брати приходили і відходили, як поїзди на станції, перемовляючись і сперечаючись. Якби простояти на одному місці хоча би кілька хвилин, повз тебе промайнуло би ціле сімейство, несучи у блідих руках силу-силенну речей: Леонард – свою чорну лікарську валізку, Самуель – велику, запилену книгу, оправлену чорним деревом, і рулони крепу під пахвою, а Байєн курсував до і від авто, несучи все нові галони з питвом.

Тато перестав натирати скрині, щоби вручити Тімоті ганчірку, а разом з нею і свій гнівний погляд. Він постукав по величезній скрині із червоного дерева.

– Давай, начисть її до блиску! Але так, щоби ми могли приступити до наступної! Працюй, а то життя проспий.

Натираючи скриню воском, Тімоті заглянув у її середину.

– Дядько Ейнар – високий мужчина, правда, тату?

– Ага.

– А який у нього ріст?

– Розмір цієї скрині може тобі про це сказати.

– Ну я ж тільки хотів запитати! Десять сім футів?

– Щось ти дуже розбалакався!

Близько дев'ятої Тімоті вийшов надвір, в осінню темряву. Подував по-жовтневому непевний вітерець – то холодний, то теплий. Тімоті впродовж двох годин блукав по лужку, збираючи поганки і павучків. Його серце знову почало пришвидшено калатати в очікуванні свята. Скільки ж то родичів, казала мама, мають приїхати? Сімдесят? Сотня?

Він проминув фермерський будинок. «Якби ж ви тільки знали, – промовив він до освітлених вікон, – що зараз відбува-

ється у нашому помешканні!» Тімоті забрався на вершину пагорба і поглянув на місто, що мирно спало собі за декілька миль звідси, на круглий годинник, що білів високо на ратуші. Ні, місто також не здогадувалося. Додому він приніс багато слоїчків з поганками та павуками.

У маленькій каплиці внизу діялася служба. Це був такий самий ритуал, як і всі інші, що відбувалися всі ці роки – батько монотонно виспівував темні рядки, а мамині прегарні, мовби вирізьблені зі слонової кості руки рухалися у відповідних благословеннях. На службі були присутніми усі діти, крім Сесі, котра так і зосталася лежати нагорі у своїй постелі. Хоча ні, Сесі теж була присутньою. Тімоті бачив, як вона поглядала то очима Байєна, то маминими, то Самуєлевими, ось і твоїми, а за мить уже й зникла.

Тімоті молився до Лихого Духа, втягнувши од хвилювання свій живіт:

– Будь ласка, я тебе благаю, допоможи мені вирости! Допоможи мені стати таким, як мої брати і сестри. Не дай мені бути іншим. Якби тільки я міг причіпляти волосся до пластмасових фігурок, як це

робить Елен, чи закохувати у себе людей, як це робить Лора, чи читати дивні книги, як Сем, чи працювати на престижній роботі, як Байєн і Леонард. Чи одного дня створити сім'ю, як мама з татом...

Настала північ. Сильна буря сколихнула дім. Блискавиця освітила півнеба дивовижним, білим до сліпоти зигзагом. Тепер навіть глухий міг почути наближення смерчу, що все ближчав і ближчав. Здавалося, ніби він хоче втягнути у себе все надовкола, виючи, висвистуючи і розпущуючи вогку нічну землю. Аж раптом вхідні двері майже зірвалися із завіс, важко і недоладно провиснувши, і на порозі постали Дідусь і Бабуся, першими здолавши нелегкий шлях зі Старого світу.

Після їхнього прибуття наче мішок розв'язався – щогодини прибували все нові гості. Пурхання чиїхось крил біля бокового вікна, легкий перестук на ганку, чиєсь шкряботіння із чорного входу, таємниче шурхотіння в підвалі. Осінній вітер дуднів у комині, наче в дуду. Мати наповнила великий кришталевий кубок для пуншу пурпуровою рідиною із тих бутлів, що їх Байєн приніс додому. Бать-

ко бігав із покою в покій, запалюючи ще більше свічок. Елен та Лора розвішували китиці вовчих ягід. Тімоті стояв посеред цієї дикої веремії, влаштованої родичами. Його обличчя наче застигло, руки тремтіли, безвільно звисаючи вздовж тіла, погляд метався туди-сюди. Шум, гам, стукіт у двері, сміх, булькання рідини, темрява, шелест вітру, тріпотіння перетинчастих крил, тупотіння ніг, радісні вибухи розмов, прозоре деренчання вікон, метляння ряхтливих, скрадливих, лякливих, колихких тіней.

– Ну-ну, а *це*, мабуть, Тімоті?!

– Що?

Чиясь прохолодна рука потиснула руку Тімоті. Видовжене волохате обличчя схилилося над ним.

– Молодець, хороший хлопчина! – сказав незнайомець.

– Тімоті, – промовила мама, – це твій дядько Джейсон.

– Здрастуйте, дядьку Джейсоне.

– А тут у нас... – мати супроводжувала дядька Джейсона далі. Вже йдучи він повернувся, показавши обличчя з-під ка-

пюшона, що ваговито покоївся на плечах, і підморгнув Тімоті.

Хлопчик знову залишився сам.

І в цій мерехтливій від свічок темряві він почув голос Елен, що долинав наче з-за тисячу миль звідси. Голос нагадував звуки флейти.

– ...Щодо моїх братів, то вони *дуже* розумні. Як ти гадаєш, чим вони займаються, тітко Моргіанно?

– Уявлення не маю.

– Вони керують похоронним бюро у місті.

– Не може бути! – тітка аж роззявила рота.

– Так-так! – пронизливо засміялася Елен. – Хіба це не кумедно?

Тімоті вкляк.

Сміх призупинився.

– Вони приносять додому поживу для мами, тата та й, зрештою, для всіх нас, – провадила Лора, – ну, крім Тімоті, звісно.

Незручна пауза. Голос дядька Джейсона зажадав відповіді:

– Ану, що таке, що не так з Тімоті?

– Цить, Лоро, тримала б ти краще язика за зубами! – сказала мати.

Тімоті заплющив очі, коли Лора почала теревенити далі:

– Тімоті не... ну як це сказати, не *любить* крові. Він надто чутливий.

– Він ще навчиться, – сказала мама. – Він ще навчиться, – повторила вона строго. – Він – моє дитя, тож він навчиться. Тим паче, йому тільки чотирнадцять.

– Але ж я на цьому виростав, – сказав дядько Джейсон, його голос відлунював то в одній, то в іншій кімнаті. Надворі вітер вигравав на деревах, немов на арфах. Дрібний дощик стукотів у шиби – «на цьому виростав» відгукувалося, поступово затихаючи, аж поки зовсім не втихло.

Тімоті, покусуючи губи, нарешті розплющив очі.

– Зрештою, це моя вина, – тепер мама провела гостей на кухню, – я намагалася його змусити. Але ж не можна змушувати дітей робити те, чого їм не хочеться, бо зробиш їм тільки гірше і вже назавжди відіб'єш бажання. Ось, наприклад, Байєн. Йому було тринадцять, коли він...

– Я розумію, – прошепотів дядько Джейсон, – Тімоті ще доросте.